

BOOKA.

Knjiga **089**

KEJTI KITAMURA
RAZDVOJENOST

Naslov originala

KATIE KITAMURA

A SEPARATION

Copyright © Katie Kitamura, 2017

ZA IZDAVAČA

Ivan Bevc

Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Kapetan Mišina 8

office@booka.in

www.booka.in

PREVOD S ENGLESKOG

Miloš Petrik

LEKTURA

Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA

Borka Slepčević

PRELOM

Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA

Monika Lang

ŠTAMPA

DMD Štamparija

Beograd, 2020.

Drugo izdanje

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene saglasnosti izdavača.

RAZDVOJENOST

KEJTI KITAMURA

Hariju

1.

Počelo je Izabelinim telefonskim pozivom. Zanimalo ju je gde je Kristofer, a ja sam se našla u neprijatnoj situaciji jer sam morala da joj kažem da ne znam. Njoj je to sigurno zazvučalo neverovatno. Nisam joj rekla da Kristofer i ja već šest meseci ne živimo zajedno, i da sa njenim sinom nisam progovorila ni reč skoro mesec dana.

Moju nemogućnost da je obavestim o Kristoferovom mestu boravka smatrala je neshvatljivom, i uzvratila mi je oštro, mada ne i veoma iznenađeno, što je nekako pogoršalo celu stvar. Osećala sam se poniženo i nelagodno, osećanja oduvek karakteristična za moj odnos sa Izabelom i Markom. I to uprkos tome što mi je Kristofer rekao da i ja na njih delujem potpuno isto, i da bi trebalo da pokušam da ne budem tako uzdržana, jer se to olako protumači kao neka vrsta arogancije.

Zar ne znam, pitao bi me, da neki ljudi misle da sam snob? Nisam znala. Naš brak su činile stvari koje je Kristofer znao i stvari koje ja nisam znala. Nije se radilo samo o intelektu, iako je i tu Kristofer bio u prednosti, bez sumnje je bio pametan čovek. Radilo se o prećutanom, o informacijama koje je on imao, a ja nisam. Ukratko, radilo se o neverstvima – izdajstvo uvek stavlja jednog partnera u položaj znanja, a drugog drži u neznanju.

Ali nije čak ni izdajstvo nužno bilo glavni razlog propasti našeg braka. Dogodilo se to polako, čak i pošto smo se složili da ćemo živeti odvojeno, bilo je praktičnih stvari koje su razgrađivanje jednog braka činile teškim poduhvatom. Ta nas je mogućnost toliko plašila da sam se pitala da li se neko od nas dvoje možda predomišlja, da li je oklevanje uzidano u same temelje birokratije, povereno gomilama papira i onlajn-formulara koje smo s tolikim žarom izbegavali.

I tako je bilo potpuno razumljivo što me je Izabela pozvala da se raspita o Kristoferu. Ostavila sam mu tri poruke, rekla je, kad ga zovem, uključuje se govorna pošta, a poslednji put kada sam ga zvala čuo se strani signal za zvonu...

Rekla je strani s poznatom mešavinom sumnje, mistifikovanja (nije mogla ni da zamisli da bi njen sin jedina zbog nečega pozeleo da se udalji iz njene blizine), i povrednosti. Tad su mi se vratile reči, izrazi koje sam slušala tokom trajanja našeg braka: ti si strankinja, uvek si bila pomalo tuđinka, dobra je ona, ali nije kao mi, osećamo se kao da te ne znamo (a onda, konačno, ono što bi sigurno rekla da joj je Kristofer rekao da smo gotovi), možda je tako bolje, na kraju krajeva, ona nikada nije ni bila naša.

... tako da bih veoma volela da znam gde mi je tačno sin.

Glava je odmah počela da mi pulsira. Mesec dana nisam razgovarala s Kristoferom. Poslednji naš razgovor bio je preko telefona. Kristofer je rekao da, iako je jasno da se nećemo miriti, ne želi da započne taj proces – tu je reč upotrebio, indiciju za nešto neprekidno i trajno, a ne za odlučnu i jednokratnu radnju, i naravno da je bio u pravu, razvod je nešto mnogo više organsko, nekako mnogo uslovljenije nego što se na prvi pogled činilo – obaveštavanja ljudi.

Da li bi to moglo da ostane između nas? Oklevala sam, ne zato što se nisam slagala s tim osećanjem – odluka je tada bila još sveža, i mislila sam da se Kristofer oseća slično kao ja, da nismo još shvatili kako da ispričamo priču o našem raskidu. Ali nije mi se dopadao osećaj saučesništva, bio mi je nepoveziv sa stvarnošću i besmislen. Ipak sam rekla da. Pošto je čuo oklevanje u mom glasu, Kristofer mi je tražio da mu to obećam. Obećaj da nikome nećeš reći, makar zasad, dok se ne čujemo ponovo. Iako razljučena, pristala sam, i prekinula vezu.

Bio je to naš poslednji razgovor. A sada kada sam ostala pri tome da ne znam gde je Kristofer, Izabela se kratko nasmejala pre nego što mi je rekla: Ne budi smešna. Razgovarala sam s Kristoferom pre tri nedelje, i rekao mi je da idete u Grčku. Mnogo mi je bilo teško da ga nađem, i pošto si ti očigledno ovde u Engleskoj, mogu samo da pretpostavim da je otišao u Grčku bez tebe.

Previše sam bila zbunjena da bih joj odgovorila. Nisam mogla da shvatim zašto bi joj Kristofer rekao da smo zajedno u Grčkoj, nisam čak ni znala da planira da ode iz zemlje. Nastavila je: Mnogo je radio, znam da je tamo zbog nekog istraživanja, i...

Spustila je ton na način koji mi je bilo teško da prozrem, možda je zaista oklevala, a možda se i pretvarala, nije joj bila strana takva manipulacija.

... brinem se za njega.

Ta mi izjava nije odmah zazvučala ubedljivo, i nisam ozbiljno shvatila njenu zabrinutost. Izabela je mislila da je njen odnos s Kristoferom bio bolji nego što zaista jeste, logična majčinska greška, ali tom prilikom je dovela do neobičnog ponašanja s njene strane. Nekada bih u ovakvoj situaciji likovala – da se ta žena meni okrenula tražeći pomoć u situaciji koja se ticala njenog sina, mogla je nešto da mi znači svega godinu dana, svega šest meseci ranije.

Sada sam uglavnom osećala strah dok sam je slušala kako dalje priča. Nije bio sasvim svoj, zvala sam da pitam da li vas dvoje – ponovo to vas dvoje, jasno je da ništa nije znala, da joj se Kristofer nije poverio – možda želite da dođete malo na selo, na svež vazduh. Tada mi je Kristofer rekao da idete u Grčku, da ti moraš da završiš neki prevod, a da on ide da istražuje. Ali sada – uzdahnula je ljutito – vidim da si ti u Londonu, a on se ne javlja na telefon.

Ne znam gde je Kristofer.

Napravila je kratku stanku pre nego što je nastavila.

U svakom slučaju, moraš odmah da ideš da ga nađeš. Znaš koliko mi je intuicija snažna, znam da nešto nije kako treba, ne liči na njega da mi se ne javlja.

Iz tog Izabelinog telefonskog poziva ishodile su mnoge stvari koje su mi čak i sada neobične. Jedna od njih je to što sam je poslušala i otišla u Grčku, koju nisam nikada želela da posetim, s ciljem koji mi ni najmanje nije bio jasan. Istina, Kristofer je bio slagao Izabelu kada je rekao da idemo zajedno u Grčku. Da nije želeo svojoj majci da kaže da živimo odvojeno, lako mu je bilo da izmisli izgovor da otputuje sam – da sam morala na neku konferenciju, da sam želela da budem s drugaricom i njeno troje dece, kojoj su uvek trebali pomoć i društvo.

Ili je mogao da joj saopšti neku poluistinu, bar početak, da smo odlučili da se malo odmorimo. Od čega ili gde, mogla bi da pita. Ali on ništa od toga nije uradio, možda zato što mu je bilo lakše da laže, ili zato što je bilo lakše pustiti majku da pretpostavlja šta god želi – iako su nespornosti, pošto je šteta već bila nastala, Izabeli bili naročito teški. Tada sam shvatila da moramo da formalizujemo stanje u kome se nalazimo. Već sam odlučila da Kristoferu tražim razvod, tako da bih mogla da odem u Grčku i da to uradim lično.

Pretpostavljala sam da će mi to biti poslednja snahinska dužnost prema njoj. Sat vremena kasnije, Izabela me je pozvala da mi kaže u kom je hotelu Kristofer odseo – pitala sam se odakle joj taj podatak – i da mi da broj rezervacije karte koju je kupila na moje ime, sa odlaskom sledećeg dana. Ispod nepotrebnih karakterističnih ukrasa i fasade elegantne dokonosti, bila je veoma sposobna žena, stoga oduvek i dostojan protivnik, neko koga sam se s razlogom bojala. Ali to je bilo svršeno, i uskoro više nećemo ratovati.

Ipak, primetila sam da mi očigledno nije poverovala – nisam bila tip supruge u koju se moglo pouzdati da će locirati svog muža, ne bez karte u ruci i adrese hotela. Možda je to bila reakcija na to što sam održala obećanje dato Kristoferu, što je druga iznenađujuća posledica Izabelinog poziva. Nisam rekla njegovoj majci da smo se rastali, i da to već neko vreme traje, i to je jedina informacija koja je mogla da me poštedi putovanja u Grčku.

Nijedna majka ne bi od snahe zahtevala da ode u Grčku da traži razvod od njenog sina. Mogla sam da ostanem u Londonu i gledam svoja posla. Ali nisam joj rekla, i nisam ostala u Londonu. Da je Izabela znala da je kupila avionsku kartu kako bih pitala njenog sina da se razvede od mene, mislim da bi me ubila, bukvalno ubila na mestu. Nije to uopšte nemoguće. Bila je, kao što sam i rekla, veoma sposobna žena. Ili bi možda rekla da bi mi davno još kupila kartu da je znala da nas je tako lako rastaviti. Pre nego što je prekinula vezu, preporučila mi je da ponese kupaći kostim. Rečeno joj je da hotel ima veoma fin bazen.

Atina je zagušena kolima, a bio je i neki štrajk saobraćajnih radnika. Selo u kojem je Kristofer odseo bilo je na pet sati vožnje od prestonice, na najjužnijem vršku

evropskog dela zemlje. Na aerodromu su me čekala kola; Izabela je na sve mislila. Zaspala sam u toku puta, koji je počeo gustim saobraćajem, a onda se nastavio nizom sumornih i jednoličnih auto-puteva. Bila sam umorna. Gledala sam kroz prozor ali nisam znala da pročitam nijedan znak.

Probudila me je teška i repetitivna buka. Napolju je bio mrak, dok sam spavala, sunce je zašlo. Zvuk je vibrirao vozilom – tup, tup, tup – pa prestao. Kola su se sporo kretala uskom cestom s jednom trakom. Nagnula sam se napred i pitala vozača da li stajemo, i da li smo daleko. Stigli smo, rekao je. Već smo stigli. Udarci su ponovo počeli.

Lutalice, dodao je vozač. Napolju su se oko kola kretala tamna obličja, a karoseriju su udarali pseći repovi. Vozač je trubio pokušavajući da ih zaplaši – toliko su bili blizu da se činilo da će ih kola svakog časa udariti, uprkos smanjenoj brzini – ali njih ništa nije odvrćalo, držali su se blizu vozila dok smo se kretali niz put ka velikoj kamenoj vili. Vozač je nastavio da trubi dok je spuštao prozor i vikao na kerove.

Ispred nas je portir otvorio kapiju imanja. Dok su kola prolazila kroz kapiju, psi su zaostali. Kada sam se okrenula da pogledam kroz zadnje staklo, stajali su u krugu ispred kapije, očiju žutih kao poziciona svetla. Hotel je bio na udaljenoj strani malog zaliva i čula sam zvuk talaša čim sam izašla iz kola. Ponela sam samo tašnu i malu torbu sa stvarima za jednu noć, portir me je pitao imam li još prtljaga, ja sam rekla da nemam, da sam se spakovala za jednu noć, ili u najgorem slučaju za vikend, iako nisam to tako rekla.

Vozač je rekao nešto o povratku; uzela sam njegovu vizitkartu i rekla da ću ga zvati, možda već sutra. Klimnuo je glavom, a ja sam pitala da li će se vratiti do Atine, već je bilo veoma kasno. Slegao je ramenima i vratio se u kola.

Hotelski lobi je bio prazan. Pogledala sam na sat – bilo je skoro jedanaest. Izabela mi nije rezervisala sobu, ja sam supruga koja se pridružuje mužu, i nije ni bilo potrebe. Tražila sam jednokrevetnu sobu na jednu noć. Čovek za pultom je rekao da ima mnogo slobodnih soba, sa iznenađujućom iskrenošću je objavio da je hotel gotovo prazan. Bio je kraj septembra, i sezona je završena. Na nesreću, more je bilo previše hladno za plivanje, dodao je, ali hotelski bazen se greje do veoma ugodne temperature.

Čekala sam da mi uzme podatke i dâ ključ od sobe pre nego što sam ga pitala za Kristofera.

Da li biste hteli da pozovem njegovu sobu?

Izraz lica mu je bio pažljiv, ali ruke su mu mirno stajale iza pulta, nije ih pomerio ka telefonu, bilo je ipak veoma kasno.

Ne, odmahnula sam glavom. Pokušaću ujutro.

Klimnuo je glavom s razumevanjem. Oči su mu postale opreznije, možda je već video mnogo veza u sličnom rastrojstvu, a možda ga se nije ni ticalo, i imao je prirodno saosećajno lice, što je osobina bez sumnje korisna u njegovom poslu. Nije se dalje bavio time. Uzela sam ključ i rekao mi je za doručak, i insistirao je da mi ponese torbu do lifta. Hvala vam, rekla sam. Da li bih želela buđenje? Novine ujutro? Može da čeka, rekla sam mu. Sve to može da čeka.

Kada sam se probudila, soba je bila okupana suncem. Posegla sam za telefonom, nije bilo poruka, i već je bilo devet sati. Uskoro će prestati da služe doručak, morala bih da požurim ako želim da jedem. Ipak, stajala sam pod tušem duže nego što je bilo potrebno. Do tog trenutka – stajanja pod tušem u hotelskoj sobi, dok mi voda teče u oči i magli vid – nisam zastala da razmislim ili

zamislim kako će se Kristofer osećati, šta će pomisliti kada me bude video, ili kada se suoči sa mnom, u hotelu. Mislila sam da će mu prva misao biti prilično jednostavna, da će pretpostaviti da želim da se pomirimo.

Zašto bi inače žena pratila otuđenog muža u drugu zemlju, nego da okonča razdvojenost? Bio je to ekstravagantan gest, a ekstravagantni gestovi između muškarca i žene obično se smatraju romantičnim, čak i u kontekstu neuspelog braka. Pojavila bih se pred njim i on bi – da li bi ga obuzeo strah, da li bi se razočarao i obeshrabrio, da li bi se pitao šta želim? Da li bi se osećao zarobljeno, da li bi se brinuo da se dogodila neka nesreća, da se nešto desilo njegovoj majci, da je trebalo da se javlja na njene pozive?

Ili bi se ponadao, da li bi mislio da je nakon svega na dnevnom redu pomirenje (je li nada bila u korenu obećanja koje mi je iznudio, i da li je i ta nada bila uzajamna, ipak sam se saglasila?), i da li bi onda bio razočaran, uvređen čak i više nego što bi inače bio kad zatražim razvod, što sam svakako htela da uradim? Odjednom sam se osetila postišeno, zbog njega i zbog sebe, a iznad svega zbog situacije. Pretpostavila sam – nemam iskustva na koje bih mogla da se oslonim – da je tražiti razvod uvek neprijatno, ali nisam mogla da poverujem da je uvek ovako neugodno, da su okruženje i okolnosti tako neodređeni.

U prizemlju, lobi je bio prazan. Doručak je poslužen na terasi s pogledom na more. Nije bilo traga Kristoferu, a restoran je takođe bio pust. Pod nama, u selu nije bilo senki, i bilo je tako tiho da se jedva išta micalo, tek skup zgradica uz kameni nasip. Velika litica činila je jednu stranu zaliva, bila je gola i bez vegetacije, i obasjavala je vodu sjajnim belim svetlom, i tako činila pogled s terase istovremeno mirnim i dramatičnim. U podnožju litice bilo je ostataka nečega nalik na oprljeno grmlje ili travu, kao da je nedavno goreo požar.

Popila sam kafu. Kada je spustio šoljicu, konobar me je obavestio da jedino u hotelu mogu da dobijem kapučino ili late, da je svuda drugde samo grčka kafa ili nes. Atmosfera je bila romantična – Kristofer je voleo luksuzan smeštaj, a luksuz i romantika su praktično sinonimi za određenu vrstu ljudi – i stoga mi je bilo nelagodno. Zamišljala sam Kristofera ovde, samog u odmaralištu prepunom parova, bio je to hotel u koji se ide na medeni mesec, za godišnjice. Osetila sam još jedan ubod stida, i zapitala se šta je hteo, šta je mislio, ovo mesto je bilo apsurdno.

Zaustavila sam konobara pošto mi je doneo tost.

Veoma je tiho. Jesam li poslednja na doručku?

Hotel je prazan. Sezona je gotova.

Ali mora biti i drugih gostiju.

Požari, rekao je, sležući ramenima. Oni odbijaju goste.

Ne znam ništa o požarima.

Bilo je šumskih požara u celoj zemlji. Celo leto, požari. Brda odavde do Atine su crna. Ako izađete iz sela, do brda, videćete, zemlja je još vrela od vatre. Bilo je u novinama. Širom sveta. Bilo je fotografa – rukama pokazuje okidanje foto-aparata – celo leto.

Stavio je poslužavnik ispod ruke i nastavio. Ovde su fotografisali za jedan modni časopis, u hotelu. Požar se proširio do litice, još uvek se vidi crno – vidite. Pokazao je na crne ožiljke na stenju. Manekenke su bile pored bazena, a iza njih vatra i more – uvukao je dah kroz zube – bilo je veoma dramatično.

Klimnula sam glavom. Nisam rekla ništa više, i on je odlutao. Slika Kristofera usred sveg tog fotografisanja javila mi se nepozvana. Bilo je to nezamislivo, on okružen manekenkama i šminkerima i stilistima, s podrugljivim izrazom lica kao da ne zna odakle da počne s objašnjavanjem šta uopšte radi u tom cirkusu. Činio se neznancem

još više. Osvrnula sam se nelagodno po terasi. Bližilo se deset sati, sigurno sam ga za doručkom propustila, mora da je rano jeo, možda je već izašao iz hotela i neće se vraćati ceo dan.

Ustala sam i otišla u lobi. Čovek koji me je uveo u sobu prethodne noći nije više tu, zamenila ga je mlada punačka žena, nosila je kosu skupljenu pozadi na način koji joj nije pristajao, previše strog za njeno meko, popunjeno lice. Pitala sam je da li je Kristofer tog jutra silazio. Namrštila se i osetila sam da ne želi da mi kaže. Pitala sam je da pozove sobu. Nije skidala pogled s mog lica dok je okretala broj, slušala sam zvuk zvonjave, a ispod profesionalne frizure bila je otvoreno namrgođena.

Prekinula je vezu.

Nije u sobi. Da li biste želeli da ostavite poruku?

Moram hitno da razgovaram s njim.

Ko ste vi?

Pitanje je bilo naglo, skoro neprijateljski.

Ja sam njegova supruga.

Učinila se uplašenom, i odmah sam razumela – Kristofer je uvek nepažljivo flertovao, bez razmišljanja, refleksno, kao što bi neko rekao *dobar dan, hvala, nema na čemu*, kao što bi muškarac pridržao ženi vrata. Bio je u tom pogledu previše slobodan, rizikovao je da pohaba svoj šarm. Kada jednom vidite mesta gde je istrošen, postaje teško videti taj šarm – teško videti čoveka samog ako ste na bilo koji način svesni harizme – ponovo sasvim celovit. Ali većina ljudi ne ostaje dovoljno dugo u njegovoj orbiti da bi im se to desilo, većina je kao ova mlada devojka, mogla sam da vidim da ga štiti, da je još uvek opčinjena.

Njim, kao da joj je on pripadao. Odmakla sam se od pulta.

Molim vas, recite mu da ga njegova žena traži.

Ona je klimnula glavom.

Čim se vrati. Važno je.

Promrmljala je nešto ispod glasa dok sam odlazila, proklinjući me, bez sumnje. Žena je uvek prokleta, a nikad više nego u takvoj situaciji.

Želela bih da se prošetam.

Podigla je pogled, nije mogla da veruje da sam još tu, čekala je da odem, moje prisustvo joj je sigurno bilo neprijatno. Ali shvatila sam da odugovlačim, stvarno sam želela da se prošetam a nisam znala kuda da idem. Objasnila mi je kako da stignem do keja, rekla je da je selo malo, i da se neću izgubiti. Klimnula sam glavom i izašla. Iako je bio septembar, još je bilo vruće i svetlost je bila veoma jaka. Na trenutak sam bila skoro zaslepljena, mislila sam da mogu da namirišem blag zadah uglja, kao da zemlja još uvek gori: trenutak sinestezije.

Psi lualice su se pojavili veoma brzo pošto sam prošla kroz kapije hotela. Mlatarali su repovima dok su mi prilazili, na način koji nije bio ni prijateljski, ni neprijateljski. Nekada sam htela da imam psa, ali Kristofer se protivio, rekao je da previše putujemo, što je bilo istina. Posegla sam da dodirnem najbližeg. Dlaka mu je bila retka i kratka, na dodir tako glatka da mi se činilo da dodirujem kožu, a ne krzno. Desno oko mu je bilo slepo i belo, ali pogled istovremeno inteligentan i neutešan, njegova animalna bezizraznost neublažena.

Drugi psi su se motali oko mene, telom su se već trljali postrance o mene, o moje šake i prste, a onda su se odmakli. Pratili su me dok sam silazila do nasipa, trčeci ispred mene, a zatim se vraćajući u tromoj spirali kretanja. Samo je pas sa slepim okom ostao uz mene. Bližilo se podne. Voda zaliva bila je bistra i plava. Nekoliko usamljenih čamaca istačkalo je njegovu površinu.

Jerolimenas je malo ribarsko selo, naišla sam na nekoliko radnji – novinarnicu, radnju sa duvanom, apoteku – i

sve su bile zatvorene. Dok sam hodala, psi su se razili i potražila sam Kristofera među malobrojnim licima pred tavernom. Većina ih je bila izborana i oronula, veoma tamna od sunca. Ništa zajedničko nisu imala s Kristoferovim glatkim i negovanim likom, koji bi se isticao među njima. Bio je privlačan – ženama, ljudima uopšte – celog života, i to nije moglo da nema efekta.

Kristofera nije bilo ni na nasipu, među dokonim muškarcima i ženama, nekolicinom ribara. Sama mala plaža bila je prazna. Stajala sam pored reke i gledala ka hotelu, koji je počeo potpuno da odskače za deset minuta koliko mi je bilo potrebno da dođem do tuda. U krugu hotela mogla sam da budem bilo gde, luksuz je uglavnom bezličan, ali pošto izađe iz njegovih pažljivo čuvanih granica, čovek silom bude bačen u ovo okruženje, na ovo mesto. Bila sam svesna da me seljaci posmatraju – bilo je to njihovo pravo, ja sam bila uljez tu – i spustila sam glavu i povukla se u pravcu hotela.

Kad sam se vratila, bilo je prošlo manje od sat vremena. U lobiju sam videla da mlade žene više nema, i da se čovek od sinoć vratio. Podigao je pogled, a zatim izašao iz pulta i požurio u mom pravcu.

Izvinjavam se što vas uznemiravam...

O čemu se radi?

Koleginica mi je rekla da ste vi supruga gospodina Valasa.

Da?

Vaš muž je trebalo ovog jutra da napusti hotel. Ali nije se odjavio.

Pogledala sam na sat.

Tek je podne.

Zapravo, nismo ga videli nekoliko dana. Otišao je na izlet, i nije se vratio.

Odmahnula sam glavom.

Kuda je otišao?

Iznajmio je kola, platio vozača, ali više ništa ne znamo. Sobu je platio unapred, rekao je da je čuvamo dok ga nema.

Jedan dug trenutak smo se gledali u tišini. Čovek se učtivo nakašljao.

Vidite, treba nam njegova soba.

Izvinite?

Danas stižu osobe koje su tu sobu rezervisale.

Ali hotel je prazan.

Slegnuo je ramenima umesto izvinjenja.

Da, znam. Ali ljudi su nerazumni. Mislim da je godišnjica braka u pitanju. Soba za njih ima posebno značenje, u njoj su proveli medeni mesec. Očekujemo ih po podne, i tako, vidite...

Nije dovršio rečenicu.

Želeli bismo da premestimo njegove stvari u drugu sobu.

To se čini razumnim.

Ili da ih možda spakujemo, ukoliko želi da ode danas, sa vama?

Ne znam koliko još planira da se zadrži.

Da, shvatam.

Radi neko istraživanje.

On je podigao ruke, kao da sam rekla nešto nepotrebno.

Sada bismo morali da počnemo da raspremamo sobu. Možda biste želeli da mi se pridružite.

Čekala sam dok je otišao do pulta da uzme ključ. Zajedno smo otišli do Kristoferove sobe, na drugi kraj hotela, na poslednjem spratu. Čovek – čije je ime, sudeći po pločici na sakou, bilo Kostas – objasnio mi je da je Kristofer bio u apartmanu. Soba je imala prelep pogled na zaliv, ako bih želela da produžim boravak, preporučuje

je najiskrenije, biće ponovo dostupna čim par koji ju je iznajmio ode, možda će se dotad i moj muž vratiti.

Kada smo konačno stigli do sobe, Kostas je pokucao na vrata diskretnim, ali nekako ipak odlučnim gestom, karakterističnim za hotelsko osoblje, s drugom rukom već na kvaci – na trenutak sam halucinirala prizor vrata koja se otvaraju i Kristofera kako stoji pred nama, iznenađen, ali ne sasvim ozlovoljen – a onda je Kostas otključao vrata i mi smo ušli.

Soba mi je bila neprepoznatljiva. Kristofer nije nikako bio čistunac, ali nije bio ni neuredan, i retko je obitavao u prostoru koji nije čist (nije da bi ga on sam sređivao, drugi su to radili za njega – čistačica, a jedno vreme i ja). Soba – iako velika, sa odvojenim prostorom za sedenje i odličnim pogledom, Kostas je bio u pravu, soba je bila odlična, i mora da je bila jedna od skupljih u tom hotelu – bila je u potpunom neredu.

Svuda po podu bilo je odbačene odeće, najmanje za nekoliko dana, sto je bio prekriven knjigama i papirima, pored kreveta bilo je gnezdo električnih kablova, slušalice, foto-aparat, njegov laptop bio je na podu otvoren pod nepravim uglom. Bilo je ostataka hotelskih poslužavnika, lonaca kafe i polupraznih flaša vode, čak i tanjir pun mrvica – nisam mogla da shvatim zašto spremačica ne bi makar odnela prljave sudove. Krevet je, inače, stajao usred sobe, nenamešten, i prekriven novinama i sveskama.

Površine su bile čiste a pod usisan, ali činilo se kao da je spremačica zaobilazila nered kako bi ga sačuvala. Rekao je spremačici da ništa ne dira, kazao je Kostas. Slegnuo je ramenima. Ljudi imaju zahteve, mi ih slušamo. Ali vidite...

Došao je do ormara i otvorio vrata. Na njegovom podu bilo je još prljavog veša. Iznad toga, nešto košulja

i pantalone, sve meni poznate – dezeni i tkanine, malo pohaban porub na jednoj manžetni. Osećaj bivanja u toj sobi ostao je potpuno disocijativan, ali ovde – i ovde – i ovde – u ovim predmetima, s kojima sam živela mnogo godina, osetila sam ugriz prepoznavanja, sećanje na njihovog vlasnika, na čoveka koji je bio ovde i nije bio ovde.

Kostas je udario šakom o šaku.

Dakle. Da pakujemo? Da li se slažete?

Klimnula sam glavom dok sam gledala papire i knjige. Sve su bile o Grčkoj, a među njima je bio čak i jedan frazeološki rečnik grčkog. Otvorila sam jednu svesku, ali nisam mogla da dešifrujem Kristoferov sabijen i neuređan rukopis. Nikada nisam mogla da ga čitam. Kostas je telefonom iz sobe pozvao recepciju, i zatražio spremačicu, koja se pojavila nekoliko minuta kasnije i počela da pakuje odeću. Izvinio se, ali već je bilo gotovo jedan sat, novi gosti će doći svakog časa, a mogla sam da vidim da je oko pripreme sobe bilo veoma mnogo posla.

Telefon mi je zazvonio. Posegla sam u džep. Zvala je Izabela, imala je nepogrešiv tajming. Odgovorila sam pomalo osorno, ali ona nije primetila, nije čak ni zdravo rekla pre nego što je pitala gde je Kristofer i može li da razgovara s njim.

Čula sam snimak Britnovog „Bilija Bada“ u pozadini. Izabela i Mark su bili ljubitelji opere, i jednom su nas vodili u palatu Glajndborn da vidimo izvođenje baš te. Bila je to jedna nesrećna ekspedicija. Naprsline u našem braku već su se bile pojavile. Kristofer i ja skoro da nismo ni razgovarali, ali Izabela i Mark su bili blaženo, gotovo agresivno nesvesni napetosti između nas. Bilo je nečeg veoma usredsređenog u njihovom interesovanju za operu, i to nikada više nego te večeri.

Sećam se da sam sedela u gledalištu u stanju tupe kontemplacije – o muzici, neprijatnosti cele situacije,

nisam bila ljubiteljka Britna, i to me nije umililo Kristoforovim roditeljima. Sada, dok sam slušala poznate taktove, mislila sam o tome koliko je udaljenost od suštinske važnosti za priču, koja se skoro cela događa na moru. Bez te udaljenosti, čak bi i osnovni elementi zapleta bili nemogući – nema pretnje od pobune, nema oslanjanja na vanredno stanje, nema smrti Bilija Bada. Ako mi se opera i nije dopala – muzika je bila previše zgusnuta, kao da sam gledala kameni zid – priča je ipak bila veoma zanimljiva, ponudila mi je priliku da zavirim u svet muškaraca u drugom vremenu, kada su muškarci odlazili u rat ili na more.

Sada više ne odlaze – nije bilo, bar ne za većinu, tog mora kojim bi krstarili ili pustinje koju bi prešli, ničeg sem spratova poslovnih zgrada, jutarnjeg odlaženja na posao, poznatog i monotonog krajolika, u kojem život postaje nešto iz druge ruke, ne nešto što pripada čoveku samom. Samo bi na obalama neverstva imali malo privatnosti, mali unutrašnji život, samo bi u kraljevstvu svog izdajstva, otuđeni od supruga, ponovo postali sposobni na sve.

Muzika je naglo stala i Izabela je ponovila pitanje. Gde je Kristofer? Posle kraće pauze, tokom koje sam buljila u razbucanu sobu, rekla sam joj da ga nisam našla. Ali ti si tamo? U Maniju? Da. Ali Kristofer nije tu, nije u hotelu. Pa gde je onda? Ne znam, rekla sam. Otišao je na neki put, unajmio je vozača. Telefon mu ne zvoni, verovatno je ostavio punjač – dok sam govorila, pogled mi je pao na kabl uređaja koji je otromboljeno visio iz utičnice pored kreveta – ovde, u hotelu.

Čekaću, rekla sam joj. Nećeš se vratiti pre nego što ga nađeš, uzvratila je. Moraš da ga nađeš. Hoću, kazala sam. Ali nisam sigurna da sam ja osoba koja treba da ga traži.

Da je slušala, da je samo zastala da me pita šta hoću time da kažem, rekla bih joj, tu u toj hotelskoj sobi, tajnost naše razdvojenosti nije se više činila važećom – ali nije zastala, niti se činilo da me uopšte čuje. Nećeš se vratiti dok ga ne nađeš, ponovila je, moraš da ga vratiš. Zvučala je neuravnoteženo, bio je to suštinski užasan odnos. Nije ni čudo što je Kristofer stalno bežao od nje, čitavog života, ili makar otkad je odrastao – uvek bi pre bežao od nečega nego jurio ka nečemu.

Spustila sam telefon. Rekla sam Kostasu da mogu da zapakuju ostatak Kristoferovih stvari u njegove kofere i da će im on sâm reći šta da rade s njima kada se vrati. Kostas je klimnuo glavom, a onda sam se okrenula i izašla iz sobe. Bila sam slobodna.

2.

Ali nisam otišla. Rekla sam Kostasu da ću ostati još dan ili dva, bilo je u hotelu veoma prijatno. Sedeti i ne raditi ništa, po savršenom vremenu. Ručala sam napolju, a zatim plivala u bazenu, koji je bio topao kao što je Kostas i obećao, više kao ogromna kada nego bazen. Izabelu su ispravno obavestili, bazen je bio veoma lep. Čitala sam malo, imala sam i malo posla, ali ništa veoma zamorno, ništa hitno.

I nije mi smetalo ovo odlaganje, ovo čekanje, koje na prvi pogled nije izgledalo kao oklevanje. Ali dok se po odluci ne postupi, ona je samo teorijska, kao misaoni eksperiment: odlučila sam da tražim Kristoferu razvod, ali nisam još to sprovela u delo, nisam ga pogledala i izgovorila te reči, ili tu jednu reč – *razvod* – koja je do sada bila upadljivo odsutna iz naše konverzacije, i koja će, pošto je jednom izreknemo, konačno promeniti tok naše razdvojenosti.

Naravno da se o tome razmišljalo, kao o završnici, kao o krajnjem slučaju, kao o neizbežnosti ili olakšanju. Ta reč ima težinu, *ça me pèse*, uslov bivanja odraslom osobom. U detinjstvu reči nemaju težinu – vičem *mrzim te* i to ne znači ništa, a isto važi i za *volim te* – ali odrasla osoba iste te reči upotrebljava pažljivije, ne izlaze iz usta

s jednakom lakoćom. *Uzimam te za muža* je još jedan primer, u detinjstvu je taj izraz samo mimikrija, dečja igra, ali kasnije postaje opterećen značenjem.

Koliko li sam puta ja izgovorila te reči? Samo jednom kao odrasla. Kristofer i ja smo se venčali u sudnici, stigli smo samo nekoliko minuta pre kratke ceremonije, nije bilo probe, službenik nas je uverio da treba samo da ponavljamo za njim, ni debil ne bi pogrešio. A kada sam rekla *uzimam te za muža* pred skupom naših rođaka i prijatelja, bilo je to prvi put, ili makar prvi put od detinjstva.

Setila sam se da me je bila iznenadila moć rituala, obredni čin izgovaranja tih reči, koje su dobile duboko, gotovo manično značenje. Odjednom je imalo smisla što su baš te reči – *uzimam te za muža* – uparene sa arhaičnom i neosnovanom frazom *dok nas smrt ne rastavi*, što je bilo morbidno i naoko neprikladno da bude delom jedne tako radosne prigode, ali ipak je služilo jasnom cilju: da podseti učesnike na sumanutu opkladu u koju tim činom, sklapanjem braka, ulaze.

Pokušala sam da se setim šta sam još osećala tokom ceremonije, ne tako davno, ali dovoljno davno da mi sećanje bude nesigurno. Mislim da je bilo kratkih trenutaka užasnutosti, ali uglavnom sam bila srećna, bila sam veoma srećna, jer je dugo to bio dobar i optimističan brak. Iz svih tih razloga, teško je bilo razmišljati o izgovaranju reči koja bi sav taj optimizam, ma koliko bio zastareo, uništila – i tako, iako sam ostala u hotelu kako bih Kristoferu tražila razvod, shvatila sam da mi se ne žuri da se suočim s njim, donela sam odluku za koju sam verovala da je apsolutna, a ipak sam mogla da sedim na suncu danima, nedeljama, da se i ne pomerim, ništa da ne radim, ni reč da ne izgovorim.

Kasnije tog popodneva stigao je par koji je morao biti upravo onaj koji je trebalo da se useli u Kristoferovu

sobu. Već su bili pijani kada su proteturali lobijem, sigurno su počeli da piju već u kolima, isti vozač koji je mene dovezao do hotela dopratio ih je do lobija vukući tri velika kofera za sobom. Pogledi su nam se nakratko susreli, ali nije pokazao da me je primetio, osim jednim malim naklonom, bio je zauzet parom.

Ličili su na Skandinavce, oboje blede i plavooki i suštinski neuklopivi u ovaj pejzaž za koji nisu bili napravljeni. Ženina kosa bila je blajhanoplava, a muškarac je već bio izgoreo na suncu, kože neugodno crvene i upaljene. Očigledno su se veoma voleli. Stalno su se ljubili, čak i preko celog lobija mogla sam da vidim kako impresivno savijaju jezične mišiće, Kostas u nisu mogli da daju više od šturih informacija – on je bio na dužnosti, stoičkog izraza lica – imena, zemlju iz koje dolaze, datum odlaska – pre nego što su se ponovo dohvatili.

Kostas je buljio u zid iza para koji se grlio dok im je govorio da se doručak služi na terasi, pitao koje novine žele ujutro, pitao da li žele buđenje, iako je bilo očigledno da ne žele. Nije im smetala potpuna tišina hotela. Kada bi progovorili, bili su preglasni i razdragani, dopuštali su da im se glasovi ore, kao da se prijavljuju u nekom hotelu u Las Vegasu ili Monaku.

Gledala sam kako prate Kostasa kroz lobi, ruku upletenih jednom oko drugog, bilo je upečatljivo kako su stalno telegrafisali želju koju osećaju, jednostavno nisu prestajali. Nestali su uz stepenice u pravcu Kristoferove sobe, iako to naravno nije više bila Kristoferova soba, portir ih je s torbama sledio. Ranije istog popodneva videla sam istog portira kako nosi Kristoferove kofere, po jedan u svakoj ruci, niz, a ne uz kamene stepenice, do hotelskog skladišta.

Od samog Kristofera nije bilo ni traga ni glasa. Sedela sam na terasi ostatak popodneva, s romanom koji sam

razmišljala da prevedem, o nekom paru čije dete nestane u pustinji. Izdavač mi je poslao roman, morala bih da prevedem makar jedno poglavlje kao uzorak, moraćemo da vidimo ide li to. Prevodilački zadatak je čudan. Ljudi često kažu kako uspešan prevod uopšte ne liči na prevod, kao da je konačan zadatak prevodioca da bude nevidljiv.

Možda je to istina. Prevođenje liči na provođenje, istovremeno i pišete i ne pišete. Kristofer je uvek mislio da sam previše neodređena kada govorim o poslu, nije ga to impresioniralo, možda zato što je mislio da je neprecizno ili čak mistično, ili možda zato što je osećao šta ja zaista govorim, to jest da me je privlačio taj potencijal za pasivnost karakterističan za prevođenje. Mogla sam da budem prevodilac ili medijum, i bilo šta od toga dvoga bilo bi savršeno zanimanje za mene. Takva izjava bi ga, naravno, užasnula, i tome je i bivala namenjena. Kristofer je želeo da bude pisac – i ne samo pisac nego autor – od detinjstva.

Čitala sam sledećih nekoliko sati. Jednom ili dvaput videla sam Kostasa, doneo mi je kafu, pitao da li planiram da večeram u hotelu te večeri. Nije Kristofera ni pomeo, a kada sam jedan i jedini put pitala da li se vratio, Kostas je slegnuo ramenima i odmahnuo glavom. Ni traga ni glasa od njega. Uveče se vratila mlada žena koja je tog jutra bila na dužnosti, i pogledala me popreko dok je prolazila kroz lobi.

Gledala sam je kako ide za svojim poslom, iako je hotel bio sasvim tih, izgleda da je imala mnogo posla, stalno je žurila s jednog kraja lobija na drugi, javljala se na telefon, izdavala komande portirima i sobaricama. Nije bila neprivačna, pokušala sam da je zamislim s Kristoferom – on bi svakako makar flertovao s njom, možda su čak i spavali zajedno, tako nešto nije bilo nemoguće, čak ni neizgledno.

Nastavila sam da je posmatram, i videla da, iako nije bila lepa – previše punih crta da bi se mogla opisati tako konvencionalnim terminom, bila je veoma ekspresivna, što se načelno ne smatra privlačnim na ženskom licu (otud i manija za tretmanima s botoksom, za kremama koje su crtama lica obećavale zamrzavanje u mladalačkoj nepomičnosti, sve zbog univerzalne averzije prema sklonosti žene da preteruje, da bude *previše*) – bila je zavodljiva, bez sumnje.

Imala je telesnu građu koja muškarce intrigira. Gledali bi je i pitali se kakva bi bila na dodir, kakav bi bio osećaj imati te konture pod rukom, kakvi bi im bili težina i gabarit. Primetila sam da je, sa širokim čelom i dugom crnom kosom – upletenom u jednostavnu pletenicu koja joj je padala do polovine leđa – fizički moja suprotnost. Bilo je to više od pitanja boje i tena, ona je imala vrhunski praktično telo, telo jasne svrhe. Svrha mog tela bila je ponekad previše neodređena, bilo je mnogo trenutaka kada čak ni meni njegovi pojedini delovi – noge, ruke, torzo – nisu imali nikakvog smisla položeni na krevetu.

Ali telo ove žene imalo je smisla. Gledala sam je kroz staklo dok se kretala napred-nazad kroz lobi, nosila je hotelsku uniformu i udobne cipele, bavila se vrstom posla koji te ceo dan drži na nogama. Iako je hodala brzo, izgledala je kao da joj je telo od olova, bila je žena s nogama čvrsto na zemlji. Možda je ta telesnost na kraju krajeva bila neodoljiva. Kristofer bi odmah primetio njenu privlačnost, on je prefinjen čovek, s brakom u mirovanju, a takođe i čovek bez skrupula i turista ovde, sve oko nje ga činilo bi mu se suštinski na raspolaganju.

A ona bi podlegla Kristoferovom šarmu – bio je zgodan i bogat, sam i neopterećen, na prvi pogled dokon (samo bi dokon čovek odseo u ovom hotelu i u ovom selu tako dugo, većina posetilaca ostala bi nekoliko dana, preko

vikenda, većina je dolazila ovamo na odmor). Sedela sam na terasi, i sunce mi je bilo u lice. Slike su mi prelako dolazile, znam kako se jedna polovina tog para sparuje, i bilo mi je potrebno samo malo mašte da zamislim i ostatak. Sećala sam se – bez ostrašćenosti, davno je to bilo – Kristoferovog načina prilaženja ženama, ulaženja u njihovu svest, on je veoma vešto ostavljao utisak.

Naručila sam piće. Bilo je vruće, znoj mi se skupljao u udubljenjima ključnjače. On ju je uhvatio za ruku oko zgloba, pritiskao joj kožu prvo palcem, a zatim i kažiprstom. Ona je pogledala naviše, ne u njega, već da vidi da li neko gleda. Lobi je bio prazan, nije bilo razloga za brigu. Konobar mi je doneo piće. Da li bih želela još nešto? Ne, sve je u redu. Samo da pomerim suncobran, veoma je vruće. Pre nego što sam mogla da ga zaustavim, pomerio je teški stalak za oko metar, osnova suncobrana glasno je zagrebala na kamenom podu.

Konobar je uhvatio ivicu suncobrana i nagnuo ga da mi zasenči lice. Tako je bilo bolje, bila sam u hladu, istina je da je sunce bilo prejako, i zahvalila sam mu. On ju je vodio za ruku, ona je hodala za njim, ali molila ga je da ide brže, bila bi velika sramota da ih zateknu. Konobar se nije pomerio. Nema razloga za brigu, rekao je. U tom trenutku odlučila je da mu poveruje. Sledila ga je do njegove sobe. Još su bili u krugu hotela, nisu mogli nigde drugde, ona bi radije umrla nego što bi ga povelu kući, dok joj majka i otac spavaju u susednoj sobi, i brat i sestre, koji svi žive u istoj kući.

Dobro je, rekla sam. Hvala još jednom. On je otvorio vrata, odmaknuo se u stranu, i pustio je da prva uđe. Konobareva silueta isprečila se suncu. Mogu li još nešto da učinim za vas?, pitao je, gotovo čežljivo. U sobi je bilo sveže, prozori su bili otvoreni, a vrata ka balkonu odškrinuta, ona se sledila – šta da je neka od spremačica

u sobi, u ovo doba to je bilo malo verovatno, ali moguće – on je spustio ključ od sobe na sto, video da li ima poruka na telefonu, bio je opušten toliko da joj se činilo čudesnim, nije mogla ni da zamisli da je neko u ovom luksuzu kao kod kuće.

Ne, hvala, stvarno, sve je u redu. Konačno se odmakao. Mislila je da će joj ponuditi piće – zar se ne radi tako? Nije znala, nikada se nije bila našla u ovakvoj situaciji, mogao bi da zove sobnu uslugu, da traži flašu šampanjca, poput onih koje je slala u toliko soba, tolikim parovima – ali on je samo spustio telefon, okrenuo se, i uhvatio je za rame bez uvoda, tako da je istovremeno bila i uvređena i uzbuđena. Je li tako bilo? Gotovo sigurno. Zatvorila sam oči. Bilo je davno, ali dobro sam se sećala, ne bi bilo mnogo drugačije, sa ovom ili nekom drugom ženom.

A zatim ostatak, takođe isti. Bila bi zadovoljna na kraju, skoro sigurno, i prošlo bi celih deset minuta, možda čak i celih pola sata pre nego što bi nastupila sumnja. Šta se sada dešava? Nije zaspao (nikad ne bi zaspao u takvim prilikama, ali ona to nije mogla da zna), nije je gledao, jednostavno je buljio u tavanicu. Oklevala je, zamislila se – koliko dugo? Teško da bi mogla da ga pita – oprezno je spustila svoju ruku na njegovu. Jedva da ga je dodirnula, ali on se okrenuo, osmehnuo, i pokrio njenu ruku svojom.

Rano sam večerala. Terasa je opet bila pusta. Restoran je bio namešten za večeru, beli stolnjaci bili su na svakom stolu, cveće, pa čak i sveće. Bila je porodica iz Nemačke sa dvoje male dece, brzo su jeli i otišli ubrzo pošto sam ja došla. Deca su se ponašala veoma svečano, veoma lepo. Uglavnom su sedeli u tišini, dok se majka povremeno naginjala kako bi iseckala dečakovu hranu. Prepoznala sam konobare od doručka, pošto je porodica napustila sto brzo su ga raščistili i ponovo postavili, kao